

بررسی جهت گیری مذهبی/اسلامی و ویژگی های شخصیتی دانشجویان بر اساس پنج عامل شخصیت (NEO)

- اصغر زره پوش^۱، محمد باقر کجیاف^۲، لیلا حشمتی فر^۳، امیر حسین صادقی هسنیجه^۴، حامد امیدی^۵
۱. کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. (مؤلف مسؤل) - تلفن ثابت: ۰۲۲۱-۲۲۸۹۶۳۱، az.zerehpush@gmail.com
۲. دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۳. دانشجوی کارشناسی مدیریت برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۴. کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۵. کارشناس ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: با توجه به اهمیت جهت گیری مذهبی بر سلامت روان و ثبات آن تا دوران بزرگسالی، این مطالعه با هدف بررسی جهت گیری مذهبی/اسلامی و ویژگی های شخصیتی دانشجویان بر اساس پنج عامل شخصیت (NEO) انجام گرفت.
روش: این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی بود. ۲۷۲ شرکت کننده (مرد و زن) با دامنه ی سنی ۱۸-۲۸ سال به روش نمونه گیری خوشه ای از دانشگاه اصفهان انتخاب و با استفاده از دو پرسشنامه: (۱) پرسشنامه شخصیتی NEO، فرم کوتاه (NEO-FFI) و (۲) پرسشنامه ی جهت گیری مذهبی اسلامی مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج با استفاده از نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: یافته ها نشان داد که همه ی رگه های پنج عامل شخصیت به جز روان آزرده خوئی با جهت گیری مذهبی رابطه دارند ($P < 0/01$) و عامل گشودگی نسبت به تجربه، ۰/۱۱ از واریانس جهت گیری مذهبی را در دانشجویان پیش بینی می کند. همچنین بر اساس نتایج بدست آمده، جهت گیری مذهبی بین دو جنس تفاوت معنادار دارد ($p < 0/05$).

نتیجه گیری: در مجموع، یافته ها نشان می دهند که رگه های شخصیتی با جهت گیری مذهبی رابطه داشته و از بین آنها گشودگی نسبت به تجربه نقش مهم تری ایفا می کند.

کلید واژه ها: جهت گیری مذهبی/اسلامی، پنج عامل شخصیت NEO، دانشجویان.

وصول مقاله: ۹۲/۲/۱۷ اصلاحیه نهایی: ۹۲/۱۰/۲۲ پذیرش: ۹۲/۱۱/۲۱

رحمی^{۱۱} و همراهی^{۱۲} هستند (۱۲). در بعد وجدانی بودن، افراد دارای تعهد بالا (وظیفه شناس) بر خود تسلط دارند و درگیری‌های به وجود آمده در روابط را بهتر حل و فصل می‌کنند (۱۳). این افراد به اصول پایبند و برای اهدافشان تلاش می‌کنند (۱۴). در برون‌گرایی به اعتقاد آیزنک، تفاوت‌های واضحی بین درون‌گراها و برون‌گراها وجود دارد. برون‌گرا کسی است که مردم آمیز است، از میهمانی خوشش می‌آید، دوستان بسیار دارد و مشتاق تحریک و هیجان است. در مقابل درون‌گرا فردی است کم‌حرف و گوشه‌گیر که در خود فرو رفته و بیشتر به کتاب‌ها علاقه دارد تا به آدم‌ها، درون‌گرا است و به جز چند دوست صمیمی با دیگران رابطه‌ی زیادی ندارد (۱۵). روان‌آزرده‌خویی شامل ویژگی‌هایی چون غم، عصبانیت و عدم رضایت است و در قطب مخالف آن، پایداری هیجانی در خلق، احساس و آرامش اشاره دارد (۱۳) و در آخر گشودگی نسبت به تجربه ویژگی‌هایی مانند تخیل فعال، درک احساس‌های درونی، خلاق و مبتکر بودن، آزاد اندیشی، تفکر واگرا و تمایل و خواست برای تغییر و داشتن انگیزه برای کسب تجارب جدید را در بر می‌گیرد (۱۶). چندین مطالعه در دهه‌ی اخیر، ابعاد شخصیت را در ارتباط با مذهب بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت، مورد مطالعه قرار داده‌اند (۱۷ و ۱۱-۹). این تحقیقات مذهب را در دو بعد: سازگاری و وجدانی بودن، و برون‌گرایی و روان‌آزرده‌خویی بررسی کرده‌اند و در نهایت به نقش گشودگی نسبت به تجربه در تعیین نگرش مذهبی اشاره کرده‌اند. تحقیقات نشان داده‌اند که، مذهب با بعد سازگاری و وجدانی بودن، رابطه‌ی مثبت (۲۰-۱۸ و ۹ و ۸) و با مقیاس روان‌پریشی پرسشنامه‌ی شخصیتی آیزنک رابطه‌ی منفی دارد (۲۴-۲۱). گشودگی نسبت به تجربه، با اصول گرایی مذهبی رابطه‌ی منفی ولی با پختگی مذهبی و معنویت رابطه‌ی

تحقیقات زیادی در ارتباط با شخصیت و مذهب در کشورهای مختلف انجام شده است (۳-۱). چرا که مذهب در هر کشوری، سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های آن کشور را تحت تاثیر قرار می‌دهد، و در این میان ایران به عنوان یک کشور مذهبی و جوان، نیازمند مطالعه و پژوهش در این زمینه است. جهت گیری مذهبی با سلامت روان (۴)، میزان تنیدگی (۵)، سازگاری روانشناختی (۶)، افسردگی و اضطراب (۷)، رابطه دارد. از طرف دیگر مطالعات حاکی از شکل‌گیری شخصیت و مذهب در نوجوانی و ثبات آن در دوران بعدی زندگی است (۸ و ۹). بنابراین با توجه به اهمیت دوران دانشجویی به عنوان یکی از مهم‌ترین دوران در شکل‌گیری جهت‌گیری مذهبی، مطالعه‌ی ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان می‌تواند به مسئولان در زمینه‌ی برنامه‌ریزی برای این افراد یاری رساند. حجم زیادی از این مطالعات نشان داده‌اند افرادی که به رسوم، آیین و عقاید مذهبی وفادار مانده‌اند، به اجتماعی بودن، کنترل خود، مسئولیت‌پذیری و دل‌رحمی^۱ تمایل دارند (۱۰ و ۲). مدل پنج‌عاملی شخصیت^۲، که توسط کاستا و مک‌ری^۳ تدوین شده است (۱۱). تفاوت‌های فردی را در پنج حوزه‌ی منش‌شناختی، مورد ارزیابی قرار می‌دهد: سازگاری^۴، وجدانی بودن^۵، برون‌گرایی^۶، روان‌آزرده‌خویی^۷ و گشودگی نسبت به تجربه^۸. سازگاری: سازگاری بیشتر موجب می‌شود افراد بهتر بتوانند احساس‌هایشان را طی تعامل‌های بین شخصی مهار کنند و برخورد آرام‌تری داشته باشند. افراد با نمره‌ی بالا در عامل سازگاری دارای ویژگی‌هایی همچون، اعتماد، رک‌گویی^۹، تواضع^{۱۰} و دل

¹ - Tender-minded

² - Five-factor model of personality

³ - Costa and McCrae

⁴ - Agreeableness

⁵ - Conscientiousness

⁶ - extraversion

⁷ - Neuroticism

⁸ - Openness to experience

⁹ - Straight-forwardness

¹⁰ - Modesty

¹¹ - Tender-mindedness

¹² - Compliance

پرسشنامه‌ی NEOPI-R^{۱۴} جانشین پرسشنامه‌ی NEO است که در سال ۱۹۸۵، توسط کاستا و مک کری تهیه شده است. NEO-FFI فرمی از NEOPI-R می باشد که دارای ۶۰ سوال است و پنج عامل اصلی شخصیت روان آزرده خوبی، انعطاف پذیری، برون گرایی، سازگاری و وجدانی بودن را ارزیابی می کند. سوالات این مقیاس بر روی طیف لیکرت پنج بخشی از صفر تا چهار نمره گذاری شده است و هر عامل با داشتن ۱۲ ماده، نمره ای از صفر تا ۴۸ دارد. این پرسشنامه در ایران توسط گروسی به زبان فارسی ترجمه و بر روی دانشجویان ایرانی هنجاریابی شده است (۳۰). ضریب پایایی بدست آمده برای عوامل: C,A,O,E,N به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ بوده است (گروسی فرشی، ۱۳۸۱). در مطالعه‌ی دیگری ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه و پنج بعد C,A,O,E,N به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۵۷، ۰/۳۲، ۰/۷۶ و ۰/۶۰ بوده است (۳۱). ضریب آلفای کرونباخ برای کل این پرسشنامه در این مطالعه، ۰/۷۱ بدست آمد.

۲- پرسشنامه ی جهت گیری مذهبی اسلامی:

برای سنجش جهت گیری مذهبی (اسلامی)، از آزمون جهت گیری مذهبی با تکیه بر اسلام که توسط آذربایجانی ساخته شده است، استفاده گردید (۳۲). این پرسشنامه شامل ۷۰ سوال است که بر روی طیف لیکرت چهار درجه ای از کاملاً مخالفم (۱)، تا حدودی مخالفم (۲)، تا حدودی موافقم (۳) و کاملاً موافقم (۴) نمره گذاری شده است. آذربایجانی، زیرمقیاس اعتقادات-مناسک، اخلاق و جهت گیری مذهبی اسلامی را بر اساس ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۵، ۰/۷۹ و ۰/۹۴ گزارش کرده است. فرم ۵۰ سوالی این پرسشنامه در مطالعه‌ی دیگری مورد استفاده قرار گرفت. پایایی ضریب آلفای کرونباخ در مقیاس های عقاید-مناسک، اخلاق و جهت گیری مذهبی به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۶۷ و ۰/۸۸ بدست آمد (۳۳). ضریب آلفای

مثبت دارد (۱۰). پنج عامل شخصیت با معنویت که رابطه‌ی نزدیکی با مذهب دارد، مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس نتایج بدست آمده، گشودگی نسبت به تجربه با معنویت بیشتر در زندگی همراه است (۱۸ و ۹). تحقیقات صورت گرفته روی تفاوت های جنسیتی در مذهب، بیان کننده‌ی این است که زنان در اعتقادات مذهبی و روابط معنوی نمره‌ی بیشتری نسبت به مردان کسب می کنند (۲۵). در میان نوجوانان، دختران نسبت به پسران در اعتقادات مذهبی، دعا کردن، شرکت کردن در مراسم مذهبی، احساس نزدیکی کردن به خداوند نمره‌ی بیشتری کسب می کردند (۲۷ و ۲۶). تحقیقات انجام شده در ایران بیشتر بر روی نظریه‌ی آیزنک و دو بعد روان رنجورخویی و روانپزشی متمرکز شده اند (۲۹ و ۲۸) و دیگر ابعاد شخصیت را در جهت گیری مذهبی مورد بررسی قرار نداده‌اند. در نتیجه این مطالعه با هدف بررسی جهت گیری مذهبی/اسلامی و ویژگی های شخصیتی دانشجویان بر اساس پنج عامل شخصیت (NEO) انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی (همبستگی) است که رابطه‌ی چند متغیر را مورد بررسی قرار می دهد. ۲۷۲ شرکت کننده به روش نمونه گیری خوشه‌ای در دانشگاه اصفهان انتخاب و با استفاده از دو پرسشنامه (۱) پرسشنامه شخصیتی NEO، فرم کوتاه (NEO-FFI) و (۲) پرسشنامه‌ی جهت گیری مذهبی اسلامی مورد آزمون قرار گرفتند. افراد شرکت کننده در این مطالعه دانشجویان مرد (۴۵/۳٪) و زن (۵۴/۷٪) با دامنه‌ی سنی ۱۸-۲۸ سال بودند. سطح تحصیلات این افراد کارشناسی و کارشناسی ارشد بود. جهت تحلیل داده ها از آزمون t برای مقایسه دو جنس و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد.

۱- پرسشنامه شخصیتی NEO، فرم کوتاه (NEO-FFI)^{۱۳}:

^{۱۴} -Revised NEO Personality Inventory

^{۱۳} -NEO- Five Factor Inventory

جدول ۱. نتایج آزمون t برای مقایسه ی تفاوت میانگین نمرات جهت گیری مذهبی بر اساس جنسیت

متغیرها	جهت گیری مذهبی		
	تعداد	میانگین	انحراف معیار
مرد	۱۲۸	۱/۸۴	۲۴/۶۸
زن	۱۴۴	۱/۹۶	۲۵/۲۹
			p
			۰/۰۰۲

کرونیخ در این مطالعه برای مقیاس عقاید - مناسک، ۰/۸۶، اخلاق، ۰/۶۸ و جهت گیری مذهبی، ۰/۸۸ بدست آمد. برای تحلیل داده ها از آزمون t مستقل، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون توسط نرم افزار SPSS استفاده شد. ضمناً نتایج آزمون لوین ۱۵ نشان داد که مفروضه ی برابری واریانس ها رعایت شده و نیاز به استفاده از آمار ناپارامتریک نمی باشد ($p > 0/05$).

یافته ها

جدول (۱)، نتایج آزمون t برای مقایسه ی تفاوت میانگین نمرات جهت گیری مذهبی بر اساس جنسیت را نشان می دهد. نتایج این جدول نشان می دهد که میانگین جهت گیری مذهبی در زنان، بیشتر از مردان است و دو گروه از لحاظ جهت گیری مذهبی تفاوت معنادار دارند.

جدول (۲)، ماتریس همبستگی مذهب و پنج عامل بزرگ شخصیت را در گروه نشان می دهد. این جدول، ضریب همبستگی پیرسون بین مذهب و پنج عامل شخصیت را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود، همه ی عامل های شخصیتی (برون گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازگاری و وجدانی بودن) به جز روان آزرده خویی با مذهب رابطه ی مثبت معنادار دارند. روان آزرده گی با جهت گیری مذهبی رابطه ی منفی دارد اما معنادار نمی باشد.

جدول (۳)، نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام مذهب را بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت نشان می دهد. چنانچه در این جدول مشاهده می شود، در رگرسیون گام به گام همه ی متغیرهای پیش بین (روان آزرده خویی، برون گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازگاری و وجدانی بودن) وارد معادله شدند و از بین آنها تنها رگه ی گشودگی نسبت به تجربه با ضریب استاندارد بتا ۰/۳۳ توانسته است ۰/۱۱ از واریانس مذهب را در دانشجویان تبیین کند.

¹⁵ - Levenes Test

جدول ۲. ماتریس همبستگی مذهب و پنج عامل بزرگ شخصیت

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- مذهب	۱					
۲- روان آزرده خوبی	-۰/۰۹	۱				
۲- برون گرایی	**۰/۱۹	-**۰/۲۲	۱			
۴- گشودگی نسبت به تجربه	**۰/۳۳	۰/۰۳	**۰/۴۱	۱		
۵- سازگاری	**۰/۲۱	-۰/۱۰	**۰/۲۸	**۰/۴۳	۱	
۶- وجدانی بودن	**۰/۲۴	۰/۰۲	**۰/۴۲	**۰/۳۷	**۰/۴۷	۱

** P < ۰/۰۰۱

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام مذهب بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت

متغیر	B	β	F	R	R ²	ΔR^2
گشودگی نسبت به تجربه	۱/۸۹	**۰/۳۳	۲۰/۷۶	۰/۳۳	۰/۱۱	**۰/۱۰

** P < ۰/۰۰۱

بحث

بر اساس اهمیت مذهب در کشور ایران، این مطالعه با هدف بررسی جهت گیری مذهبی بر اساس پنج عامل بزرگ شخصیت در دانشجویان انجام گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد، که بین دانشجویان مرد و زن از لحاظ جهت گیری مذهبی تفاوت معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر زنان در جهت گیری مذهبی نمره‌ی بیشتری را نسبت به مردان کسب کردند. این یافته با نتایج قبلی (۳۷-۳۴ و ۲۶ و ۲۵) همخوان است. بحث جهت گیری مذهبی بیشتر در زنان نسبت به مردان در دانشگاه قابل توجه است. بر اساس مطالعه‌ی خداپناهی و خوانین زاده (۲۸)، پابندی به مذهب در پرونگراهی هیجانی ناپایدار، نسبت به درون گراهی هیجانی پایدار و برون گراهی هیجانی پایدار، به طور معناداری در هر دو جنس بیشتر است. این در حالی است که

نالز-هاکسما و گیرگاس^{۱۶} (۳۸)، استفاده‌ی بیشتر از سبک نشخوار مدار و تسلط کمتر بر روابط بین فردی را در زنان نسبت به مردان نشان داده‌اند. بنابراین این احتمال وجود دارد که زنان از جهت گیری مذهبی به عنوان یک عامل برای کسب امنیت و آرامش در دانشگاه استفاده کنند، و در این زمینه نیاز به بررسی و مطالعات بیشتری است. نتایج دیگر این پژوهش نشان می‌دهد که رگه‌های سازگاری، وجدانی بودن، و گشودگی نسبت به تجربه با جهت گیری مذهبی رابطه‌ی مثبت معنادار دارند. این یافته‌ها با نتایج بدست آمده از مطالعات قبلی (۲۰-۱۸ و ۹ و ۸)، هماهنگ است. در واقع به نظر می‌رسد افراد با جهت گیری مذهبی بیشتر، بهتر بتوانند احساس‌هایشان را طی تعامل‌های بین شخصی مهار کنند و برخورد آرام‌تری داشته باشند و در نتیجه از سازگاری

¹⁶ -Nolen-Hoeksema & Girgus

با یافته‌ی بدست آمده از مطالعه‌ی فرا تحلیل ساروگلو (۱۰)، ناهماهنگ است. در تبیین این یافته باید گفته شود که در پژوهش ساروگلو، گشودگی نسبت به تجربه با جبرگرایی مذهبی رابطه‌ی منفی و با پختگی مذهبی و معنویت رابطه‌ی مثبت داشت (۱۰). بنابر نتایج این مطالعه و نتایج بدست آمده از مطالعه‌ی ساروگلو، آنچه در این مطالعه قادر به پیش بینی جهت‌گیری مذهبی در دانشجویان بوده است، گشودگی نسبت به تجربه است نه جبرگرایی^{۱۷} مذهبی. در واقع ویژگی افراد دارای گشودگی بالا تخیل فعال، درک احساس‌های درونی، خلاق و مبتکر بودن، آزاد اندیشی، تمایل و خواست برای تغییر و داشتن انگیزه برای کسب تجارب جدید است (۱۴). که به آنان در سوق داده شدن به سمت جهت‌گیری مذهبی کمک می‌کند. اگر معنویت را دارای رابطه‌ی نزدیک با مذهب در نظر بگیریم، عامل گشودگی نسبت به تجربه با معنویت نیز رابطه‌ی مثبت دارد و می‌تواند معنویت را در بزرگسالی پیش بینی کند (۱۹ و ۹).

نمونه‌ی مطالعاتی (دانشجو)، عدم تعیین درونی و بیرونی بودن مذهب از محدودیت‌های این مطالعه می‌باشد که توصیه می‌شود در مطالعات آتی مورد توجه قرار گیرد. همچنین در زمینه‌ی گشودگی نسبت به تجربه و جهت‌گیری مذهبی و گشودگی مذهبی و جبرگرایی مذهبی نیاز به پژوهش‌های داخلی بیشتری برای تایید شدن یافته‌های بدست آمده می‌باشد.

نتیجه‌گیری

مجموع یافته‌های این مطالعه بیانگر این موضوع است که علاوه بر رابطه داشتن برون‌گرایی، گشودگی نسبت به تجربه، سازگاری و وجدانی بودن با جهت‌گیری مذهبی تنها گشودگی نسبت به تجربه است که نقش مهم‌تری را نسبت به دیگر ابعاد شخصیتی در جهت‌گیری مذهبی دانشجویان ایفا می‌کند. مسئولان و نهادهای مذهبی در زمینه‌ی برنامه ریزی

بیشتری برخوردار باشند (۱۳). همچنین این افراد به دلیل تعهد بالا (وظیفه شناس)، تسلط بیشتری بر خود داشته و درگیری‌های به وجود آمده در روابط را بهتر حل و فصل می‌کنند (۱۳). متغیر دیگری که با جهت‌گیری مذهبی رابطه‌ی مثبت دارد برون‌گرایی است. که این یافته با مطالعه‌ی خداپناهی و خوانین زاده (۲۸)، هماهنگ است. در مطالعه‌ی خداپناهی و خوانین زاده، برون‌گراهای ناپایدار هیجانی در مقیاس شخصیت آیزنک، نمره‌ی بیشتری را در پایبندی به مذهب کسب می‌کردند. اما در عامل روی آوردن به مذهب (مذهب درونی در مقابل بیرونی) کمترین نمره را می‌گرفتند. بنابراین عامل برون‌گرایی علی‌رغم داشتن رابطه‌ی مثبت با جهت‌گیری مذهبی نمی‌تواند به تنهایی به عنوان یک عامل با جهت‌گیری مذهبی رابطه داشته باشد و درونی بودن و بیرونی بودن مذهب، می‌تواند به عنوان یک متغیر میانجی بین برون‌گرایی و جهت‌گیری مذهبی در دانشجویان موثر باشد. یافته‌ی دیگر این پژوهش نشان می‌دهد که روان‌آزردگی با جهت‌گیری مذهبی رابطه‌ی ندارد. این یافته مغایر با یافته‌های قبلی است (۴۰ و ۳۹). در این خصوص لازم به ذکر است که بعد درونی و بیرونی بودن مذهب نقش مهمی در سلامت روان ایفا می‌کند که در این مطالعه جهت‌گیری مذهبی مورد بررسی قرار گرفت نه جهت‌گیری بیرونی و درونی. براساس تحقیقات انجام شده در این زمینه هرچه جهت‌گیری مذهبی به سمت بیرونی شدن سوق پیدا کند با اختلال در سلامت روان و افسردگی رابطه دارد (۴۱). همچنین اضطراب دل‌بستگی به خدا در دانشجویان دارای جهت‌گیری مذهبی بیرونی، بیشتر از افرادی است که جهت‌گیری مذهبی درونی دارند و این افراد (جهت‌گیری مذهبی بیرونی) بیشتر سبک دل‌بستگی دوسوگرا دارند (۴۲). بنابراین در اهمیت نقش مذهب در سلامت روان باید به این مهم نیز توجه شود.

در این مطالعه از بین پنج عامل بزرگ شخصیتی تنها گشودگی نسبت به تجربه بود که ۰/۱۱ از واریانس مذهب را در بین دانشجویان پیش‌بینی می‌کرد. نتیجه‌ی این تحقیق

¹⁷ -Fundamentalism

باید به متغیرهایی مانند تخیل فعال، درک احساس‌های درونی، خلاق و مبتکر بودن، و داشتن انگیزه برای کسب تجارب جدید در محیط دانشگاه توجه بیشتری نمایند

تشکر و قدردانی

در اینجا لازم است از زحمات استاد محترم جناب آقای دکتر محمدباقر کجیاف، که در تدوین مقاله متقبل زحمات زیادی شدند، کمال تشکر و قدردانی به عمل آید.

References

1. Francis LJ. Religion, neuroticism, and psychoticism. In: Religion and mental health. JF Schumaker, New York: Oxford University Press.1992.p.149-60.
2. Eysenck MW. Personality and the psychology of religion. *Mental Health, Religion & Culture* 1998; 1: 11-19.
3. Piedmont RL. The role of personality in understanding religious and spiritual constructs. In: Handbook of the psychology of religion and spirituality. RF Paloutzian and CL Park. New York: Guilford Press. 2005.p. 253-73.
4. Bahrami E, Tashk A. Dimension of correlation between religion orientation and mental health and assessment of religion orientation scale. *Journal of Psychology and Training Sciences* 2004;4:41-63.
5. Mokhtari A, Abbas AA, Rasulzade TS. Correlation of religion orientation with tension balance. *Journal of Psychology*. 2001;5: 56-67.
6. Khodapanahi, M.K, Khaksar M.A., Correlation of religion orientation and psychological adaptation in students. *Journal of Psychology* 2005; Ninth, No. 3 (Serial 35), P. 310.
7. Musarezaie A, Naji Esfahani H, Momeni-Ghaleghasemi T, Aminoroaia M. Relationship between religious orientation, anxiety and depression of students in Isfahan University of Medical Sciences. *Journal of Behavioral Sciences Research* 2013; 10:509-519. [In Persian]
8. McCullough ME, Tsang J, Brion S. Personality traits in adolescence as predictors of religiousness in early adulthood: Findings from the Terman longitudinal study. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 2003; 29: 980-991.
9. Wink Paul, Ciciolla Lucia, Dillon Michele, Tracy Allison. Religiousness, Spiritual seeking, and personality: Findings from a longitudinal study. *Journal of Personality* 2007; 75:1051-1070.
10. Saroglou V. Religion and the five factors of personality: A meta-analytic review. *Personality and Individual Differences* 2002;32: 15-25.
11. McCrae RR, Costa Jr P.T. A five-factor theory of personality. In: Handbook of personality: Theory and research. LA Pervin and OP John. New York: Guilford Press.1999.p.139-53.
12. Atashruz B, Pakdaman SH, Asgari A. Relation of main five-factor of personality and academic achievement. *Journal of Iranian Psychologists* 2008; 4 : 176-367. [In Persian]
13. Donnelan MB, CongerRD& Bryant CM. The big five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality* 2004; 38: 481-504.
14. Avia MD, Sanches-Benardos SM, Martinez-Arias MRM, Silva F &Grana JL. The five factor model-II: Relations of the NEO-PI with other personality variables. *Personality and Individual Differences* 1995; 19:81-97.
15. Danesh A. Effectiveness of identification/confliction in internal/external personality traits on marital satisfaction. *Journal of Danesh va Raftar* 2005;12: 57-67. [In Persian]

16. Donnelan MB, Conger RD & Bryant CM. Erratum to the big five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality* 2005;39: 206-207.
17. Muñoz-García A, Saroglou V. Believing literally versus symbolically: values and personality correlates among Spanish students. *Journal of Beliefs & Values* 2008;29:233-241.
18. Kosek RB. Adaptation of the Big Five as a hermeneutic instrument for religious constructs. *Personality and Individual Differences* 1999; 27: 229-237.
19. Saroglou V & Fiasse L. Birth order, personality, and religion: A study among young adults from a three-sibling family. *Personality and Individual Differences* 2003;35:19-29.
20. Taylor A and MacDonald DA. Religion and the five factor model of personality: An exploratory investigation using a Canadian university sample. *Personality and Individual Differences* 1999; 27: 1243-1259.
21. Francis LJ, Lewis JM, Brown LB, Philipchalk R & Lester D. Personality and religion among undergraduate students in the United Kingdom, United States, Australia and Canada. *Journal of Psychology and Christianity* 1995;14:250-262.
22. Lewis CA, & Maltby J. Religiosity and personality among U.S. adults. *Personality and Individual Differences* 1995; 18: 293-295.
23. Maltby J. Religious orientation and Eysenck's personality dimensions: The use of the amended religious orientation scale to examine the relationship between religiosity, psychoticism, neuroticism and extraversion. *Personality and Individual Differences* 1999; 26:79-84.
24. Smith DL. Private prayer, public worship and personality among 11-15- year-old adolescents. *Personality and Individual Differences* 1996;21:1063-1065.
25. Buchko KJ. Religious beliefs and practices of college women as compared to college men. *Journal of College Student Development* 2004;45:89-98.
26. SmithCand DentonML. *Soul searching: The religious and spiritual lives of American teenagers*. New York: Oxford University Press. 2005.
27. Smith C, Denton ML, Faris R and Regnerus M. Mapping American adolescent religious participation. *Journal for the Scientific Study of Religion* 2002;41:597-612.
28. Khodapanahi M, Khavaninzade M. Role investigation of personality construction in religion orientation of students. *Journal of Psychology* 2000;4:185-204.
29. Bahrami H, Purnaghash TS. Correlation of personality dimensions and religion orientation. *Journal of New Research of Psychology* 2009;4: 1-14.
30. Garrussi Farshi M. *New approach in personality assessment*. Tabriz, Jamee Pajoo. 2001. [In Persian]
31. Gharebaghi H. Investigation of correlation between personality factor and job satisfaction in personel of Teractorsazi factor of Iran. MA Thesis of Genaral psychology. Tabriz University. 2003. [In Persian]
32. Azarbajjani M. Provide and structure of religion orientation with emphasis on Islam test. Institute of Hoze and University. *Zeitun* 2003;10-81. [In Persian]
33. Hashemi Z, Jokar B. An Investigation of the Relationship between Islamic Religious Orientation and different Aspects of Identity. *cpap*. 2010; 1 (40) :59-74. [In Persian]
34. Thompson EH Jr and Remmes KR. Does masculinity thwart being religious? An examination of older men's religiousness. *Journal for the Scientific Study of Religion* 2002; 41:521-532.
35. Stark R. Physiology and faith: Addressing the "universal" gender difference in religious commitment. *Journal for the Scientific Study of Religion* 2002; 41:495-507.

36. Ozorak EW. Culture, gender, faith: The social construction of the person-God relationship. *International Journal for the Psychology of Religion* 2003;13:249–257.
37. Bryant, A. Gender differences in spiritual development during the college years. *Sex Roles* 2007;56:835-846.
38. Nolen-Hoeksema SandGirgus J S. The emergence of gender differences in depression during adolescence. *Psychological Bulletin* 1994; 115:424-443.
39. Solati SK, Rabie M, Shariati M. Religion orientation and mental health. *Ghom Journal of Medical Sciences*2011; 5: 42-48. [In Persian]
40. Arefi M, Mohsenzade F. Relation between religion orientation, mental health and sexuality. *Journal of Research of Women* 2011; 5: 126-141.
41. Role of internal and external religion belief in mental health and depression rate of elderly. *Journal of Rehabilitation* 2005;6: 42-47.
42. Khavaninzade M, Ejie J, Mazaheri M. Comparison of attachment style in students with internal and external religion orientation. *Journal of Psychology* 2005